
[2025-22-RE](#)

Causa 2025-22-RE

(De Nicolás Gutiérrez i Sánchez Barraza c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 174-2025. Recurs d'empara

Sentència del 16 de juny del 2025

BOPA núm. 77, del 25 de juny del 2025

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 28 de març del 2025, per la representació processal dels Srs. Eustaquio Tomás De Nicolás Gutiérrez i Enyd Sánchez Barraza, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 5 de març del 2025, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de l'aute impugnat i que acordi retrotreure les actuacions al moment anterior a la resolució impugnada, ordenant que se'n dicti una altra respectuosa amb els drets vulnerats i que, en congruència, confirmi el traspàs dels havers i dels ròssecs dels recurrents bloquejats a la BPA a l'AFA per a la seva deguda custòdia i conservació;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 14 d'abril del 2025 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 6 de maig del 2025, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 8 de maig del 2024, mitjançant aute, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia, entre d'altres, va ordenar als administradors de la BPA, SA que fessin el traspàs dels havers, juntament amb els seus interessos, que es trobaven dipositats en els comptes corrents de diverses persones, entre les quals, els recurrents, a favor de l'Autoritat Financera Andorrana (AFA), que els havia de custodiar fins a nova ordre, no obstant això, aquests fons havien de restar a disposició judicial.

1.2. El Ministeri Fiscal va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió.

1.3. Deixant de banda diversos incidents processals, la representació processal dels Srs. Eustaquio Tomás De Nicolás Gutiérrez i Enyd Sánchez Barraza va manifestar la seva oposició al recurs d'apel·lació del Ministeri Fiscal, i, el 5 de març del 2025, el Tribunal de Corts va dictar un aute que estimava el recurs d'apel·lació esmentat, revocava l'aute del 8 de maig del 2024 dictat per la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia, deixant sense efecte els acords adoptats.

1.4. El 28 de març del 2025, la representació processal dels recurrents va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 5 de març del 2025, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- Els recurrents en empara consideren que l'argumentació del Tribunal de Corts vulnera el dret a la jurisdicció en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

- Exposen que el Tribunal de Corts entén que la decisió sobre si els fons poden ser traspassats des de la BPA al sistema financer andorrà no correspon a la jurisdicció penal, sinó al jutge predeterminat per conèixer de la fallida. Consideren que aquesta fonamentació és il·lògica i arbitrària, ja que desconeix la preeminència de la jurisdicció penal -article 62 de la Llei qualificada de la Justícia. També afirmen que la decisió és il·lògica, no raonable i arbitrària, atès que permet que els fons presumiblement d'origen delictiu passin a formar part de l'actiu concursal, quan l'única finalitat possible per uns fons que siguin declarats delictius és el comís.

- A més, asseveren que també ha tingut lloc una vulneració del dret a un procés degut, perquè no permetre el traspàs dels fons a l'AFA significa el trencament de la finalitat de les mesures cautelars adoptades en l'àmbit penal. L'article 116 *ter* del Codi de procediment penal obliga al batlle a adoptar les mesures conservatòries necessàries per tal de preservar en bon estat els béns embargats.

- En segon terme, manifesten que la fonamentació del Tribunal de Corts, consistent en què el deure de custòdia dels béns embargats s'ha d'exercir en el marc de la legalitat ordinària, sense menystenir els mecanismes civils de protecció del crèdit i el principi d'igualtat dels creditors en seu de fallida, vulnera els drets fonamentals a la jurisdicció en els vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut.

- Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de l'acte impugnat i que acordi retrotreure les actuacions al moment anterior a la resolució impugnada, ordenant que se'n dicti una altra respectuosa amb els drets vulnerats i que, en congruència confirmi el traspàs dels seus havers i dels seus ròssecs des de la BPA a l'AFA per a la seva deguda custòdia i conservació.

2.2. Argumentació del Tribunal de Corts

- El Tribunal de Corts assenyala que s'ha de tenir en compte la particular situació administrativa i mercantil de l'entitat BPA, la qual es troba en estat de cessació de pagaments i fallida des del 22 de març del 2024.

- Indica que aquesta situació comporta que el traspàs dels fons de la BPA a una altra entitat bancària s'ha d'efectuar segons el marc normatiu administratiu i civil, de manera que aquesta decisió no correspon a l'instructor penal. Afegeix que la jurisdicció penal no té competències per determinar la massa concursal de la fallida. I indica que la Sala Penal, en un acte del 8 de juliol del 2024, ja va posar en relleu que el deure de custòdia i de conservació dels béns embargats s'ha d'exercir dins dels marges de la legalitat ordinària, sense que es pugui instrumentalitzar la via penal i la supremacia de la norma penal per descartar els mecanismes civils de protecció del dret de crèdit, alhora que es trencaria el principi d'igualtat dels creditors.

- Per aquests motius, el Tribunal de Corts va estimar el recurs d'apel·lació del Ministeri Fiscal contra l'acte del 8 de maig del 2024, dictat per la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia que ordenava als administradors de la BPA que fessin el traspàs dels havers, juntament amb els seus interessos, que es trobaven dipositats en els comptes corrents dels recurrents a favor de l'AFA.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal exposa que l'objecte de les mesures cautelars, adoptades en el procés penal, és el dret de crèdit derivat del contracte de compte corrent o de dipòsit bancari. Davant la situació d'invincibilitat bancària de la BPA, els drets de crèdit van deixar de ser realitzables immediatament i la declaració de fallida i de cessació de pagaments es troba en el fet que amb els fons del banc no es podien pagar a tots els creditors. En aquest context els àmbits penal, civil i administratiu han de conviure en harmonia, sense que es pugui instrumentalitzar la via penal per eludir la normativa de resolució d'entitats bancàries o de cessació de pagaments i fallida.
- Assenyala que la decisió sobre si els fons poden sortir fora de la BPA o del sistema financer o ser traspassats al sistema financer ordinari o no intervingut, no és la tasca de la competència de l'òrgan jurisdiccional penal, sinó que pertany a l'àmbit administratiu. Considera que la instrumentalització de la via penal esdevé contrària a dret per eludir l'aplicació de la normativa administrativa -resolució d'entitats bancàries- o civil -cessació de pagaments i fallida. Exposa que la recent sentència d'aquest Tribunal Constitucional del 13 de març del 2025, recaiguda en la causa 2024-83-RE, va declarar que les competències del Tribunal de Corts no li permetien intervenir en un procediment de cessació de pagaments i fallida, i que l'aplicació de l'article 116 del Codi de procediment penal menystindria el principi d'igualtat dels creditors.
- Respecte de les al·legacions dels recurrents que demanen que l'òrgan jurisdiccional determini que els béns s'extreguin del procediment concursal, el Tribunal de Corts resol, de manera congruent, lògica i raonable, la pretensió exercitada. Així, sobre la determinació de quin dels dos processos és l'idoni -penal o civil- per determinar la massa concursal, el Ministeri Fiscal recorda que aquesta competència correspon als tribunals ordinaris i aquests han considerat que no és atribució de la jurisdicció penal, amb ple respecte al cànon de constitucionalitat relatiu a la selecció, a l'aplicació i a la interpretació del dret. Aquesta conclusió no nega els mecanismes o els expedients per a la protecció dels seus crèdits, sinó que impedeix que es faci en el marc del procés penal, i que la competència correspon al batlle que coneix de la fallida.
- La motivació de la decisió del Tribunal de Corts és clara en el sentit ja expressat, a la vegada que inclou per remissió la motivació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, la qual cosa s'ajusta també al cànon de constitucionalitat de motivació.
- Finalment, respecte de la subversió de la preeminència de l'ordenament penal, el Ministeri Fiscal entén que no són els principis de legalitat i de jerarquia normativa aquells que estan afectats, sinó el principi d'igualtat real i efectiva, sense que s'hagi de confondre la citada preeminència amb les implicacions d'una eventual prejudicialitat penal.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi íntegrament aquest recurs d'empara per no haver-se vulnerat cap dels drets fonamentals al·legats.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i que no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. El cànon de constitucionalitat respecte de l'exigència de motivació i del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret ha estat explicitat reiterades vegades per aquest Tribunal.

Així, ens hem pronunciat diverses ocasions sobre el deure de motivació (veg. per ex. la sentència del 2 d'abril del 2012, recaiguda en la causa 2011-37-RE, la sentència del 12 d'octubre del 2018, recaiguda en la causa 2018-21-RE, la sentència del 9 de setembre del 2019, recaiguda en la causa 2019-34-RE, i, més recentment, la sentència del 19 de maig del 2025, recaiguda en la causa 2025-9-RE).

La doctrina del Tribunal Constitucional ha estat constant en destacar que el deure de motivar les resolucions judicials, no només present a l'article 10, sinó també a l'article 86.2 de la Constitució ("2. *En tot cas, les sentències seran motivades, fonamentades en l'ordenament jurídic i notificades fefaentment*"), deriva de la necessitat que els jutges expliquin el raonament emprat per tal que els justiciables puguin entendre els motius pels quals les seves pretensions han estat totalment o parcialment rebutjades.

La motivació és una conseqüència de la bona administració de Justícia (veg. la sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, recaiguda en la causa *García Ruiz c/ Espanya*, GC núm. 30544/96, del 21 de gener de 1999, §26), alhora que requereix que es recolzi en criteris objectius derivats del dret. A més, i no es pot oblidar, la motivació de les resolucions judicials i, per tant, l'explicitació de l'aparell argumentari per acollir o refusar les pretensions de les parts és aquell que possibilita que els tribunals superiors, els quals han de resoldre els recursos contra les resolucions judicials, puguin conèixer les raons en què s'ha fonamentat l'òrgan judicial *a quo* en la seva resolució.

Per últim, però no menys important, el Tribunal Europeu dels Drets Humans ha assenyalat que la motivació ha de contenir una exigència de rigor i de qualitat. I, en aquest sentit, s'han equiparat a les denegacions de justícia aquelles fonamentacions estàndards, esquelètiques o vagues (veg. la sentència recaiguda en la causa Georgiadis c/ Grècia, núm. 21522/93, del 29 de maig de 1997, §42-43, i la sentència recaiguda en la causa Higgins c/ França, núm. 134/1996/753/952, del 19 de febrer de 1998, §42-43).

3.3. El cànon de constitucionalitat en matèria de l'obtenció d'una decisió fonamentada en Dret determina que el Tribunal Constitucional només pot considerar que s'ha produït aquest dèficit quan la resolució judicial dictada es fonamenta en arguments o en una valoració probatòria absurda, contrària a la lògica o a la raó o amb patents errades materials.

Els recurrents en empara consideren que s'infringeix el cànon de constitucionalitat respecte de la motivació, perquè el Tribunal de Corts entén que la decisió sobre si els fons poden ser traspassats des de la BPA al sistema financer andorrà no correspon a la jurisdicció penal, sinó al jutge predeterminat per conèixer de la fallida. Consideren que aquesta fonamentació és il·lògica i arbitrària, ja que desconeix la preeminència de la jurisdicció penal -article 62 de la Llei qualificada de la Justícia. També afirmen que la decisió és il·lògica, no raonable i arbitrària, atès que permet que els fons presumiblement d'origen delictiu passin a formar part de l'actiu concursal, quan l'única finalitat possible per uns fons que siguin declarats delictius és el comís.

Aquest Tribunal Constitucional ja ha tingut l'ocasió d'analitzar, en la sentència del 13 de març del 2025 -causa 2024-83-RE- un recurs d'empara previ en el qual s'adduïa la vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com dels principis de legalitat i de jerarquia normativa, establerts a l'article 3.2 de la mateixa norma, per part d'un aute del 8 de juliol del 2024, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, en què es declarava que la competència de decidir si un determinat crèdit s'havia d'incloure o no en la massa de la cessació de pagaments i fallida no corresponia al Tribunal de Corts.

En aquella ocasió aquest Tribunal Constitucional va establir que les competències del Tribunal de Corts s'exercien en el marc del Codi de procediment penal i no li permetien intervenir en un procediment de cessació de pagaments i fallida. També afirmàvem que el fet de sol·licitar l'aplicació de les disposicions de l'article 116 del Codi de procediment penal (deure de conservació i de custòdia), a banda que les seves disposicions fan referència a béns i no a crèdits, comportaria el menysteniment del principi d'igualtat dels creditors, previst per la Llei sobre la fallida, situació que seria absurda. I, concloïem que aquest aparell argumentari de la Sala Penal era lògic i raonable.

3.4. La motivació que empra en aquest supòsit el Tribunal de Corts, en el seu aute del 5 de març del 2025, per desestimar la pretensió dels recurrents respecte de la petició que determinats béns -en realitat crèdits- surtin del procediment concursal i sigui, per tant, la jurisdicció penal aquella que decideixi sobre la massa de la fallida, d'acord amb l'article 116 del Codi de procediment penal respecte de les mesures cautelars patrimonials, i en la preeminència de la jurisdicció penal sobre les altres (article 62 de la Llei qualificada de la Justícia), s'adequa al cànon de constitucionalitat. En efecte, no solament la selecció i l'aplicació del dret és competència de la jurisdicció ordinària, sinó que l'argumentació emprada és raonable i lògica.

Així, la resposta del Tribunal de Corts, coincident amb aquella que en un altre afer havia proporcionat la Sala Penal, lluny de ser arbitrària, delimita correctament l'àmbit d'actuacions de les diferents jurisdiccions implicades en el coneixement de l'afer. D'una banda, la jurisdicció administrativa que ha de conèixer de les impugnacions i del control de la resolució i de la reestructuració d'aquesta entitat bancària d'ençà el 2015, i, d'altra banda, la jurisdicció civil, atès que la BPA va ser declarada en estat de cessació de pagaments i fallida, el 22 de març del 2024.

3.5. L'aparell argumentari del Tribunal de Corts no altera la preeminència de la jurisdicció penal, reconeguda a l'article 62 de la Llei qualificada de la Justícia. Així, en aquesta causa, cap òrgan judicial ha formulat cap conflicte de competència, ni ha qüestionat el caire preferent de la jurisdicció penal, sinó que ha estat l'òrgan judicial penal mateix aquell que ha entès que la decisió sobre si un determinat crèdit ha de formar part de la massa de la fallida correspon a l'òrgan judicial civil i no al penal.

I, encara més, com afirmàvem en la nostra sentència del 15 de març del 2025, abans esmentada, la defensada aplicació de l'article 116 del Codi de procediment penal per part dels recurrents, i refusada per la decisió del Tribunal de Corts correguda, significaria la ruptura de la igualtat dels creditors de la fallida -*par conditio creditorum*- a l'empara d'una norma processal penal referent a les mesures cautelars d'índole patrimonial, sense que aital decisió d'un òrgan penal pugui ser considerada com a vulneradora del dret a un procés degut, ni contrària al cànon constitucional de la motivació.

En el sentit exposat, aquest Tribunal Constitucional ja ha assenyalat, en ocasions anteriors, que la resolució dictada per un òrgan penal que considera que la decisió d'una qüestió civil, com és la titularitat d'un dret de crèdit respecte a uns fons numeraris bloquejats, s'ajusta al cànon de constitucionalitat:

"I aquest cànon de constitucionalitat ha estat respectat per l'òrgan judicial d'instància, ja que allò que argumenta la resolució judicial és que la jurisdicció penal no és l'adequada per resoldre una qüestió civil referent a la titularitat o a "l'expectativa" de titularitat d'un dret de crèdit en relació amb els fons numeraris que es troben bloquejats en el procediment penal del qual porta causa aquest recurs

d'empara" (sentència del 15 de gener del 2024, recaiguda en la causa 2023-71-RE).

Consegüentment, no es pot apreciar cap vulneració, en el context i en les circumstàncies descrites, del dret a un procés degut com a vulneració del dret a la jurisdicció -article 10 de la Constitució.

3.6. La fonamentació dels apartats precedents justifica la desestimació dels diversos motius articulats, i, per tant, del recurs d'empara, la qual cosa comporta la imposició de les costes processals a la part recurrent (article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara 2025-22-RE interposat per la representació processal del Srs. Eustaquio Tomás De Nicolás Gutiérrez i Enyd Sánchez Barraza, contra l'aute del 5 de març del 2025, dictat pel Tribunal de Corts.

2. Declarar que no s'ha produït la vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a un procés degut i a una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

3. Imposar als recurrents les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal dels recurrents, a la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia, al Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 16 de juny del 2025.

Joan Manel Abril Campoy

President

Pere Pastor Vilanova

Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat

Jean-Yves Caullet

Magistrat
